

ЗАКОН за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления

Обн., ДВ, бр. 105 от 22.12.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 32 от 27.04.2010 г., в сила от 28.05.2010 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда условията и реда за подпомагане и финансова компенсация от държавата на пострадали от престъпления български граждани или граждани на държави - членки на Европейския съюз.

(2) При условията и по реда на този закон подпомагане и финансова компенсация могат да получат и чужди граждани в случаите, предвидени в международен договор, по който Република България е страна.

Чл. 2. Целта на закона е да бъде призната и гарантирана защитата на правата и законните интереси на пострадали от престъпления.

Чл. 3. (1) При условията и по реда на този закон подпомагане могат да получат пострадали, претърпели имуществени и неимуществени вреди от престъпления, а финансова компенсация - пострадали, претърпели имуществени вреди.

(2) Когато пострадалият е починал в резултат на престъплението, правата на подпомагане и финансова компенсация преминават върху неговите деца, родители, съпруг или лицето, с което се е намирал във фактическо съжителство.

(3) Подпомагане и финансова компенсация могат да получат лицата по ал. 1 и 2, когато са претърпели вреди от престъпленията: тероризъм; умишлено убийство; умишлена тежка телесна повреда; блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето; трафик на хора; престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, както и други тежки умишлени престъпления, от които като съставомерни последици са настъпили смърт или тежка телесна повреда.

Чл. 4. Този закон се прилага, когато престъпленията по чл. 3, ал. 3 са извършени на територията на Република България или когато са извършени извън нейната територия и пострадалият е български гражданин.

Чл. 5. Подпомагането и финансовата компенсация са проява на хуманно отношение на държавата към пострадалите от престъпления.

Глава втора ИНФОРМИРАНЕ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ЗА ТЕХНИТЕ ПРАВА

Чл. 6. (1) Органите на Министерството на вътрешните работи и организациите за подкрепа на пострадали уведомяват пострадалите за:

1. организациите, към които пострадалите могат да се обърнат за безплатна психологическа помощ и подкрепа, както и видовете безплатна психологическа помощ и подкрепа, които могат да получат;

2. правото им на правна помощ, органите, към които могат да се обърнат за упражняването му, условията и реда за предоставяне на безплатна правна помощ;

3. органите, пред които може да бъде подаден сигнал за извършеното престъпление, процедурите след подаване на сигнала и възможностите за действие на пострадалите при условията и реда на тези процедури;

4. правата им в наказателния процес и възможностите за участието им в него;

5. органите, към които могат да се обърнат, за да получат защита за себе си и своите близки, условията и реда за получаване на такава защита;

6. органите, към които могат да се обърнат, за да получат финансова компенсация от държавата, условията и реда за получаването ѝ;

7. възможностите за защита на правата и интересите им, ако са чужди граждани, пострадали от престъпления на територията на Република България;

8. възможностите за защита на правата и интересите им, ако са пострадали от престъпления на територията на друга държава, и към кои органи могат да се обърнат в тези случаи.

(2) Уведомяването се извършва писмено или устно на език, който пострадалите разбират.

(3) За уведомяването се изготвя протокол, който се регистрира в деловодството на съответния орган или организация по ал. 1.

Чл. 7. (1) Националният съвет за подпомагане и компенсация на пострадалите от престъпления, наричан по-нататък "Националният съвет":

1. издава и разпространява брошура на български, английски, немски и френски език, в която се съдържа информацията по чл. 6, ал. 1 ;

2. предоставя за безплатно разпространение брошурата на органите и организациите по чл. 6, ал. 1 , както и на лечебни заведения, службите за социално подпомагане и на други юридически лица, които при изпълнение на своята дейност контактуват с пострадали от престъпления.

(2) Информацията, която се съдържа в брошурата, се публикува на интернет страниците на Националния съвет, Министерството на вътрешните работи, организациите за подкрепа на пострадали, както и на тези по ал. 1, т. 2.

(3) Националният съвет съвместно с организациите за подкрепа на пострадали осигурява функционирането на постоянна безплатна телефонна линия с единен телефонен номер за цялата страна за информиране на пострадалите от престъпления. Операторът на телефонната линия информира органите на Министерството на вътрешните работи за пострадали, които са в опасност.

(4) Националният съвет съвместно с организациите за подкрепа на пострадали и органите на изпълнителната или местната власт, които имат правомощия в областта на закрилата на пострадалите от престъпления, организира публични кампании за информиране на гражданите за правата им, които имат като пострадали от престъпления.

Глава трета

ФОРМИ НА ПОДПОМАГАНЕ И ФИНАНСОВА КОМПЕНСАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Чл. 8. (1) Формите на подпомагане на пострадалите от престъпления са:

1. медицинска помощ при спешни състояния по реда на Закона за здравето;
2. психологическа консултация и помощ;
3. безплатна правна помощ;
4. практическа помощ.

(2) Лицата по чл. 3, ал. 2 могат да ползват формите на подпомагане по ал. 1, т. 2 - 4.

(3) Освен формите на подпомагане пострадалите от престъпления имат право на еднократна финансова компенсация при условията и по реда, предвидени в този закон.

Чл. 9. (1) Безплатната психологическа консултация и помощ се предоставят от специалисти - психолози от организациите за подкрепа на пострадали.

(2) Дейността по ал. 1 се финансира от Министерството на правосъдието по ред, определен от Националния съвет.

(3) Организациите за подкрепа на пострадали се отчитат ежегодно пред Националния съвет.

Чл. 10. Пострадалите от престъпления могат да получат безплатна правна помощ при условията и по реда на Закона за правната помощ.

Чл. 11. (1) Организациите за подкрепа на пострадали и всички други юридически лица, които при изпълнение на своята дейност контактуват с пострадали от престъпления, са длъжни да им оказват практическа помощ.

(2) Практическата помощ се изразява в разполагането на видно място на съответни информационни табла и други материали за правата на пострадалите от престъпления по този закон, в създаването на спокойна и благоприятна среда при осъществяването на контакта с тях.

Чл. 12. Финансовата компенсация се предоставя след влизане в сила на:

1. осъдителната присъда, включително в случаите, когато делото е било разгледано в отсъствие на подсъдимия;

2. (изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г.) прокурорския или съдебния акт, с който наказателното производство е било прекратено, с изключение на случаите, когато прекратяването е на основание чл. 24, ал. 1, т. 1, 7 и 9 от Наказателно-процесуалния кодекс;

3. прокурорския или съдебния акт, с който наказателното производство е било спряно поради неразкриване на извършителя на престъплението.

Чл. 13. (1) Финансовата компенсация се изразява в предоставяне от държавата на парична сума в размер от 250 до 5000 лв.

(2) Когато финансовата компенсация се предоставя на лица по чл. 3, ал. 2, общият ѝ размер не може да надвишава 10 000 лв.

Чл. 14. Финансовата компенсация обхваща, заедно или поотделно, имуществените вреди, които са пряка последица от престъплението и се изразяват във:

1. разходи за лечение, с изключение на разходите, които се поемат от бюджета на Националната здравноосигурителна каса;

2. пропуснати доходи;

3. разходи по плащане на съдебни и деловодни разноски;
4. пропуснати средства за издръжка;
5. разходи по погребение;
6. други имуществени вреди.

Чл. 15. (1) Финансова компенсация не се предоставя, когато:

1. пострадалият е бил осъден за престъпление по чл. 3, ал. 3 през последните 5 години преди подаване на молбата за финансова компенсация;
2. деянието е било извършено в състояние на силно раздразнение, което е предизвикано от пострадалия с противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или за негови близки;
3. деянието е извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана;
4. пострадалият е получил обезщетение по друг начин;
5. пострадалият не е уведомил компетентните органи за извършване на престъплението, освен ако по уважителни причини не е могъл да направи това.

(2) Когато пострадалият е допринесъл за настъпването на престъпния резултат, това води до намаляване на финансовата компенсация, която би получил.

Чл. 16. Министърът на правосъдието незабавно след изплащане на финансовата компенсация предявява регресен иск срещу извършителя на престъплението или неговите наследници за възстановяването на изплатената парична сума.

Глава четвърта

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПОДПОМАГАНЕ И ФИНАНСОВА КОМПЕНСАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Чл. 17. (1) Молбата за предоставяне на безплатна психологическа помощ се подава до избраната от пострадалия организация за подкрепа на пострадали.

(2) Молбата трябва да съдържа:

1. трите имена на пострадалия, неговото гражданство, дата и място на раждане, постоянен и настоящ адрес;
2. дата, място и обстоятелства на извършване на престъплението;
3. датата, на която пострадалият е уведомил компетентните органи за извършеното престъпление;
4. основания на подателя на молбата за търсене на психологическа помощ

(3) Към молбата се прилагат копия на документите, които удостоверяват посочените в нея данни.

(4) Организациите за подкрепа на пострадали поддържат регистър на внесените молби и предприетите по тях действия.

Чл. 18. (1) Образец на молбата за финансова компенсация се предоставя на пострадалите от Националния съвет, областните управители или от органите и организациите по чл. 6, ал. 1 .

(2) Молбата за финансова компенсация трябва да съдържа:

1. трите имена на пострадалия, неговото гражданство, дата и място на раждане, постоянен и настоящ адрес;
2. дата, място и обстоятелства на извършване на престъплението и на уведомяването за него;
3. основания за получаване на финансова компенсация.

(3) Молбата за финансова компенсация се подава до областния управител по настоящ адрес на пострадалия или до Националния съвет в двумесечен срок от влизането в сила на акта по чл. 12 .

(4) Когато молбата е подадена до областния управител, тя се изпраща на Националния съвет в 7-дневен срок от получаването ѝ заедно с образуваната преписка.

(5) Когато молбата за финансова компенсация не е подадена в срока по ал. 3 поради уважителна причина, този срок започва да тече от деня на отпадане на причината.

(6) Към молбата се прилагат заверени копия на документите, които удостоверяват посочените в нея данни. Когато пострадалият е гражданин на държава - членка на Европейския съюз, за установяване на основанието по чл. 15, ал. 1, т. 1 Националният съвет може да поиска съдействие от компетентните органи на държавата членка, чийто гражданин е пострадалият.

(7) Националният съвет предоставя на пострадалия и на областния управител, когато молбата е постъпила чрез него, информация за лице за контакт в Министерството на правосъдието, документ за получаването на молбата и срока за произнасяне по нея.

Чл. 19. (1) Български гражданин, който е пострадал от престъпление, извършено в друга държава - членка на Европейския съюз, може да подаде молба за финансова компенсация до компетентния орган на другата държава членка чрез Националния съвет.

(2) Националният съвет изпраща молбата на компетентния орган на другата държава членка заедно с формуляр за предаването ѝ.

Глава пета

ОРГАНИЗАЦИЯ И ДЕЙНОСТ НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДПОМАГАНЕ И КОМПЕНСАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Чл. 20. (1) За осъществяване и координиране на дейностите по този закон към министъра на правосъдието се създава Национален съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления.

(2) Националният съвет се състои от: съдия от Върховния касационен съд, определен от неговия председател; прокурор от Върховната касационна прокуратура, определен от главния прокурор; по един служител от Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Министерството на правосъдието и Министерството на външните работи, определени от съответните министри; по един представител на Държавната агенция за закрила на детето, Националната комисия за борба с трафика на хора, Висшия адвокатски съвет и на Асоциацията на организациите за подкрепа на пострадали от престъпления. Представителят на асоциацията се избира на общо събрание на тези организации.

(3) Председател на Националния съвет е министърът на правосъдието или оправомощен от него заместник-министър.

(4) Дейността на Националния съвет се осигурява технически от служители от администрацията на Министерството на правосъдието.

Чл. 21. Националният съвет:

1. отговаря за изплащането на финансовите компенсации;

2. изготвя образец на молбата за финансова компенсация на български, английски, френски и немски език, списък на документите, които са необходими за разглеждането ѝ, както и формулярите по чл. 19, ал. 2 и чл. 24, ал. 8 , и ги предлага за утвърждаване на министъра на правосъдието;

3. разработва политиката, планирането и представянето на законодателни и практически инициативи в областта на подпомагането на пострадалите от престъпления;

4. координира дейността на органите и организациите по чл. 6, ал. 1 във връзка с изпълнението на закона;

5. оказва съдействие на български граждани, пострадали от престъпления на територията на друга държава - членка на Европейския съюз, при попълване на молбите за финансова компенсация и ги изпраща на компетентния орган на другата държава членка;

6. възлага провеждането на виктимологични изследвания и осъществява съгласуването на други изследователски програми в областта на подпомагането на пострадалите от престъпления;

7. провежда и координира информационната дейност по чл. 6 и 7 ;

8. организира и провежда подготовката и обучението на кадри в областта на подпомагането на пострадалите от престъпления;

9. осъществява международното сътрудничество в областта на подпомагането на пострадалите от престъпления;

10. ежегодно представя пред министъра на правосъдието доклад за предприетите действия за подпомагане и финансова компенсация на пострадалите от престъпления;

11. най-малко веднъж на три месеца се отчита пред министъра на правосъдието за изразходваните средства във връзка с подпомагането и финансовата компенсация на пострадалите от престъпления.

Чл. 22. (1) Към Националния съвет се създава експертна комисия за подпомагане на дейността му. Членовете на комисията се определят от министъра на правосъдието.

(2) Комисията разглежда постъпилите молби за финансова компенсация, изготвя писмено становище за основателността на всяка от тях и предлага размера на финансовата компенсация за всеки отделен случай.

Чл. 23. (1) Националният съвет заседава най-малко веднъж на три месеца.

(2) Заседанията на Националния съвет се свикват и ръководят от неговия председател. При отсъствие на председателя за всеки конкретен случай се определя член на съвета, който да изпълнява функциите на председател.

(3) Членовете на Националния съвет се уведомяват най-малко три дни преди датата на провеждане на редовните заседания.

(4) Заседанията на Националния съвет са редовно проведени, ако в тях участват най-малко две трети от

членовете му. При липса на кворум председателят насрочва ново заседание не по-късно от три дни.

Чл. 24. (1) Молбите за предоставяне на финансова компенсация се разглеждат не по-късно от три месеца от датата на постъпването им.

(2) Националният съвет приема решенията си с обикновено мнозинство от присъстващите. Те се оформят писмено в деня на провеждане на заседанието.

(3) Решението за предоставяне на финансова компенсация съдържа:

1. трите имена, единния граждански номер, гражданството и постоянния и настоящия адрес на лицето, на което се предоставя финансова компенсация;

2. правната квалификация, времето и мястото на извършване на престъплението, от което е пострадало лицето;

3. вредите, за които се предоставя финансовата компенсация, и размера ѝ.

(4) Решението за отказ за предоставяне на финансовата компенсация съдържа данните по ал. 3, т. 1 и 2 и се мотивира.

(5) Решенията не подлежат на обжалване.

(6) Препис от решението се изпраща незабавно на пострадалия и на областния управител, когато молбата за финансова компенсация е постъпила чрез него.

(7) В случаите на чл. 12, т. 3 препис от решението на Националният съвет се изпраща на органа, който е постановил акта за спиране на наказателното производство, с указание за прилагането му към делото.

(8) Когато молбата за финансова компенсация е постъпила чрез компетентен орган на друга държава - членка на Европейския съюз, Националният съвет изпраща на този орган препис от решението си заедно с формуляр за предаването му.

Чл. 25. (1) Средствата за изпълнение на закона се осигуряват по бюджета на Министерството на правосъдието, като се планират по реда и в сроковете на процедурата за изготвяне на държавния бюджет за всяка година.

(2) Средствата, получени по предявените регресни иски по чл. 16 , постъпват в специална извънбюджетна сметка на Министерството на правосъдието.

Чл. 26. Органите на държавната и местната власт, длъжностните лица, юридическите лица и гражданите са длъжни да оказват съдействие на Националният съвет при изпълнение на неговите функции.

Глава шеста

МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Чл. 27. (1) Националният съвет се обръща за съдействие към компетентните органи на други държави в случаите, когато български граждани са пострадали от престъпление в чужбина, и оказва съдействие на граждани на други държави, законно пребиваващи на територията на Република България, за предоставяне на формите на подпомагане по чл. 8, ал. 1 .

(2) Централен орган по приемане и решаване на молбите за финансова компенсация от граждани на чужди държави е Министерството на правосъдието.

Глава седма

АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 28. (1) Който не изпълни задължение по чл. 6, ал. 1, чл. 9 или чл. 11, ал. 1, се наказва с глоба от 100 до 500 лв. или с имуществена санкция в размер от 1000 до 2000 лв.

(2) Когато нарушението е извършено повторно, наказанието е глоба от 500 до 1500 лв. или имуществена санкция в размер от 2000 до 5000 лв.

Чл. 29. (1) Актовете за установяване на административните нарушения се съставят от член на Националния съвет или от длъжностни лица от администрацията на Министерството на правосъдието, оправомощени от председателя на Националния съвет.

(2) Наказателните постановления се издават от председателя на Националния съвет.

(3) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон "организация за подкрепа на пострадали" е юридическо лице с нестопанска цел, създадено при условията на българското законодателство и регистрирано в обществена полза, което безплатно оказва подкрепа на пострадали от престъпления и при подходящи условия допълва действията на държавата в това отношение.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Националният съвет се създава в срок до два месеца от влизането в сила на закона. В този срок ръководителите по чл. 20, ал. 2 определят своите представители.

§ 3. (1) В срок един месец от създаването си Националният съвет изготвя и предоставя на министъра на правосъдието за утвърждаване образци на молбата за финансова компенсация и списък на документите, необходими за разглеждане на молбата.

(2) В срока по ал. 1 Националният съвет изготвя формулярите по чл. 19, ал. 2 и чл. 24, ал. 8 в съответствие с Решение 2006/337/ЕО на Европейската комисия за определяне на стандартни формуляри за предаване на молби и решения съгласно Директива 2004/80/ЕО на Съвета относно компенсирането на жертви на престъпления и ги предоставя на министъра на правосъдието за утвърждаване.

§ 4. (1) Този закон се прилага за престъпления по чл. 3, ал. 3, извършени след 30 юни 2005 г.

(2) За престъпленията, по които има влязъл в сила акт по чл. 12 преди изтичането на срока по § 2, срокът за подаване на молбата за финансова компенсация е един месец след изтичането на срока по § 3, ал. 1.

§ 5. Изпълнението на закона се възлага на министъра на правосъдието.

§ 6. Законът влиза в сила от 1 януари 2007 г.

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 18 декември 2006 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.